

SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNUN İŞVERENE ve ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE RÜCU HAKKI

SOCIAL SECURITY ADMINISTRATION'S RIGHT
OF RECOVERY TO EMPLOYER AND THIRD PARTIES

Metin KORKMAZ*

ÖZ

Rücu hakkının (rücu alacağı, dönme) genel tanımlayıcı bir ifadesi olmamakla birlikte, başkasına ait bir borcu yerine getiren gerçek ya da tüzel kişinin mal varlığında meydana gelen kaybı gidermeye yönelik, tazminat niteliğinde bir talep hakkı olarak tanımlanabilir. Sosyal Güvenlik Kurumu; sigortalılara ödenen geçici iş göremezlik ödeneğini, sigortalının kendisine ve/veya hak sahiplerine bağlanan gelir ve aylıkları ve sigortalı ve sigortalının bakmakla yükümlü olduğu kişilere Kurumca yapılan tedavi masraflarını 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Borçlar Hukuku temel prensiplerine dayanarak işveren ve üçüncü kişilere rücu hakkına sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Rücu Hakkı, 5510 Sayılı Kanun

ABSTRACT

Right of recovery, can be defined as a compensation demand right aiming to restrain the loss occurred in the estate of persons and companies who paid other's debts. Social Security Administration has the right to have recourse the temporary fund of inability to perform paid to insured and incomes paid to employer or right owners and the treatment costs paid to dependents to the the employer and third parties on the basis of principles in The Social Security Law numbered 5510, Universal Health Insurance Law and Law Of Obligations.

Keywords: Right of recovery, Law No. 5510

---

* SGK Uzmanı

M.G.T.: 13.04.2016 / M.K.T.: 21.07.2016

1- GİRİŞ

Geniş anlamda sosyal güvenlik, önleyici ve onarıcı politikalarla, bireyleri sosyal risklerin sonuçlarına karşı koruyucu ve bu risklerin ortaya çıkışını önleyici tüm çabaları kapsar.¹ Sosyal güvenlik hukuku ve borçlar hukuku kapsamında riskleri önlemeye yönelik belirlenen hak ve yükümlülükler, işvereni işçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerini alma, üçüncü kişileri ise sigortalı üzerinde zarar doğurucu eylemlere neden olmama hususlarında caydırıcı olmayı egemen kılmayı amaçlamaktadır. İşverenin ve üçüncü kişinin mevzuata aykırı hareketi sonucu sigortalının, iş kazası geçirmesi, meslek hastalığına tutulması, hastalanması, malul kalması veyahut ölümü halinde, SGK tarafından yapılan ödemeler ve yapılan masraflar sonucunda Kurumun malvarlığında azalma meydana gelmektedir. Kurum, mevzuata aykırı hareket, kasıt, kusur, ihmal ya da suç sayılır davranış sonucu oluşan zararın tazmini için sorumluluğu tespit edilen işveren ve üçüncü kişilere karşı Kanundan doğan rücu hakkını kullanmaktadır.

2- SGK'YA RÜCU HAKKI TANIYAN HALLER

5510 sayılı Kanun, Kurumca sağlanan yardımları sigorta kolları itibarıyla kategorize ederek hangi durum ve şartlarda Kurumun rücu hakkına sahip olduğunu belirlemiştir. Böylelikle önceki kanunlara tabi farklı statülere tabi sigortalılara ilişkin düzenlemeler 5510 sayılı Kanun ile tek bir çatı altına toplanmıştır.

- İş kazası ve meslek hastalığının geç bildirilmesi sebebiyle işverene geçici iş göremezlik ödeneğinin rücusu, (5510 md. 14)
- Sigortalının, iş kazası geçirmesi, meslek hastalığına tutulması ya da hastalanması halinde, sorumluluğu tespit edilen işveren ve üçüncü kişilere, Kurumca yapılan ya da yapılacak olan ödemeler ile gelir bağlanmış ise peşin sermaye değerinin rücusu (5510 md. 21)
- İş kazası ve meslek hastalığına maruz kalan sigortasız çalışan işçi için işverene, 5510 sayılı yasanın 21. maddesinin ilk fıkrasındaki sorumluluk halleri aranmaksızın yapılan tüm ödemeler ve masrafların rücusu, (5510 md.23)
- Uzun vadeli sigorta kollarından malullük ve ölüm sigortası kapsamında üçüncü kişilerin sorumluluğu halinde peşin sermaye değerinin rücusu, (5510 md. 39)
- İş Kazası, adli vaka ve trafik kazası vakaları sonucu hastalanan sigortalı için işverene ve üçüncü kişilere, genel sağlık sigortası kapsamında yapılan masrafların rücusu, (5510 md. 76)

SGK'ya rücu hakkını tanıyan hükümlerdir.

SGK rücu iş ve işlemlerini, Kanun'da yer alan istisnai hükümler dikkate alınmak kaydıyla; olaya ilişkin mahkeme kararı, Kurumun denetim, soruşturma ve kontrol raporları, ünite kararı, hekim raporu, kamu kurum ve kuruluşlarının görevleri gereği düzenlediği tutanaklar veya belgelere istinaden yürütmektedir.

3- İŞVERENE RÜCU

5510 sayılı SSGSS Kanununun 14, 21, 23 ve 76'ncı maddelerinde iş kazası, meslek hastalığı ve hastalık hallerinde işverenin sorumluluk hallerini ve Kurumun işverene karşı rücu hakkını düzenleyen hükümler yer almaktadır.

¹ Ali Güzel, Ali Rıza Okur, Nurşen Caniklioğlu, "Sosyal Güvenlik Hukuku", Beta Yayın Dağıtım, Ekim 2010, s.6

3.1- İşverenin 14. Madde Kapsamında Sorumluluğu

SSGSS Kanunu'nun 21'inci maddesinin ikinci fıkrasında "İş kazasının, 13'üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen sürede işveren tarafından Kuruma bildirilmemesi halinde, bildirim tarihine kadar geçen süre için sigortalıya ödenecek geçici iş göremezlik ödeneği, Kurumca işverenden tahsil edilir."² hükmü yer almaktadır. Kanun'un 13'üncü maddesi iş kazası bildirim süresi içerisinde işveren tarafından Kuruma bildirilmesini içermekte olup iş kazasının işveren tarafından süresinde bildirilmemesi halinde, yalnızca bildirim tarihine kadar geçen süre için, kusur oranı dikkate alınmaksızın, sigortalıya ödenen geçici iş göremezlik ödeneğinin tamamı işverenden tahsil edilecektir.

Meslek hastalığının bildirim için, 5510 sayılı Kanunun 14'üncü maddesinin 4'üncü fıkrasının (a) bendinde;

- a) (a) bendi ile 5 inci madde kapsamında bulunan sigortalılar bakımından, sigortalının meslek hastalığına tutulduğunu öğrenen veya bu durum kendisine bildirilen işveren tarafından,
- b) (b) bendi kapsamındaki sigortalı bakımından ise kendisi tarafından,

bu durumun öğrenildiği günden başlayarak üç işgünü içinde, iş kazası ve meslek hastalığı bildirgesi ile Kuruma bildirilmesi zorunludur. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyen veya yazılı olarak bildirilen hususları kasten eksik ya da yanlış bildiren işverene veya 4'üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalıya, Kurumca bu durum için yapılmış bulunan masraflar ile ödenmişse geçici iş göremezlik ödenekleri rücu edilir" hükmü yer almaktadır. Maddede, iş kazasının bildirimden farklı olarak, meslek hastalığının bildirim yükümlülüğüne ait sorumlulukta, hem tedavi masrafları hem de geçici iş göremezlik ödeneği yine kusur oranı dikkate alınmaksızın işverene veya 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalıya rücu edilecektir.

Görüldüğü üzere, meslek hastalığının bildirimine ilişkin hüküm 21'inci maddede belirtilmemiş, 14'üncü maddede ayrıca düzenlenmiştir. Meslek hastalığının geç bildirim halinde tedavi masraflarının Kurumca ayrıca rücu edilmesi gerektiğine ilişkin hüküm Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 36'ncı maddesinde de açıklanmıştır. Yönetmelikte, meslek hastalığının geç bildirimine ilişkin "Kurumca bu olayla ilgili yapılmış bulunan tedavi giderleri, yol gideri, gündelik, refakatçi giderleri ve diğer harcamalar ile ödenmişse geçici iş göremezlik ödeneği tahsil edilir."³ ifadesi konu hakkında tereddüte yer vermemektedir.

3.2- İşverenin 23. Madde Kapsamında Sorumluluğu

5510 sayılı Kanunun "Süresinde bildirilmeyen sigortalılıktan doğan sorumluluk" başlıklı 23'üncü maddesinde "Sigortalı çalıştırmaya başladığının süresi içinde sigortalı işe giriş bildirgesi ile Kuruma bildirilmemesi halinde, Kurumca yapılan ve ileride yapılması gerekli bulunan her türlü masrafların tutarı ile gelir bağlanırsa bu gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değeri tutarı, 21'inci maddenin birinci fıkrasında yazılı sorumluluk halleri aranmaksızın, işverene ayrıca ödettirilir." düzenlemesi yer almaktadır. Burada işveren, çalıştırdığı sigortalıları Kuruma bildirme şartına uymadığı için kusursuz sorumlu kabul edilmektedir. Başka bir deyişle işverenin sorumlu tutulabilmesi için Kanun'da da açıkça belirtildiği üzere, işverenin iş kazasının oluşumunda bir kusurunun olması şartı aranmamaktadır.

Örneğin, sigortalının geçirmiş olduğu iş kazası sonucunda, işveren üçüncü kişi ve sigortalıya, mahkeme kararı, denetim, soruşturma ve kontrol raporları, hekim raporu, kamu kurum ve kuru-

² 5510 Sayılı Kanun, R.G.:16.6.2006- 26200

³ SGK, Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği, R.G.:12.05.2010- 27579

luşlarının görevleri gereği düzenlediği tutanaklar veya belgelerde belirlenen kusur derecesi esas alınarak Kanun'un 21'inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre, Kanun gereğince yapılan veya ileride yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değeri toplamı kusurları oranında rücu yapılması gerekmektedir. Ancak, işverenin sorumluluğunun Kanun'un 23'üncü maddesi kapsamında yer alan "süresinde bildirilmeyen" sorumluluk kapsamında yer alması halinde, 21'inci maddeye göre, işveren sigortalı veyahut üçüncü kişinin kusur oranları dikkate alınmaksızın Kurumca yapılan ve ileride yapılması gerekli bulunan her türlü masrafın tamamı işverene rücu edilecektir.

Kanun'un 23 ve 21'inci maddelerinin birleşmesi halinde 23'üncü maddenin hükümlerinin üstünlük ilkesince değerlendirilerek uygulanması gerekmektedir. Kanun'un diğer maddelerinde yer alan rücu hükümlerinin aynı anda birleşmesi ise alt başlıkta yer alan birden fazla rücu halinin düzenlenmesi başlığında incelenecektir.

Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 45'inci maddesinin altıncı fıkrasına göre, sigortalının bildirilmesi gereken yasal süre içerisinde meydana gelen iş kazalarında, Kanun'un 23'üncü madde hükmü uygulanmamaktadır. İlgili hüküm, 5510 sayılı Kanunun "Sigortalılık Bildirimi ve Tescili" başlıklı 8'inci fıkrası ile doğrudan bağlantılıdır. Adı geçen Kanun maddesinde, Kuruma ilk defa işyeri bildirgesi verilecek işyerlerinde ilk defa sigortalı çalıştırmaya başlanılan tarihten itibaren bir ay içinde çalışmaya başlayan sigortalılar için, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren en geç söz konusu bir aylık sürenin dolduğu tarihe kadar, sigortalı işe giriş bildirgesinin Kuruma verilebileceği belirtilmiştir. Kurum, 2013/11 sayılı Genelgesinde bu durumu örneklemiştir.⁴ Örnekte "27/2/2009 tarihinde ilk defa tescil edilen işyerinden 1 sigortalının çalışmaya başlayacağı bildirilmiştir. Bu durumda, işyerinin tescil tarihi sigortalı çalışmaya başladığı tarih olacağından; 2/3/2009 tarihinde 8, 18/3/2009 tarihinde 3 ve 27/3/2009 tarihinde çalışmaya başlayan 3 sigortalının bildirimi tescil tarihinden itibaren bir aylık süre içinde yapılmış olması halinde sigortalı işe giriş bildirgesi yasal süresinde verilmiş olacaktır."

Yukarıdaki örnekte ilk defa tescil edilen işyerinde işe başlayan sigortalılardan birinin, çalışmaya başlaması ve tescil edilecek yasal süre içerisinde iş kazası geçirmesi halinde, Kurumca 23'üncü madde hükümleri uygulanmayacaktır. Henüz konu ile ilgili ikincil mevzuatta düzenleme olmamakla birlikte, kanımızca işveren tarafından sigortalıyı tescil için belirlenen yasal sürenin dolması beklenmeden, iş kazasını takip eden üç iş günü içerisinde hem sigortalı işe giriş bildirgesinin hem de iş kazası bildiriminin Kuruma yapılması gerekmektedir.

3.3- Birden Fazla Rücu Halinin Birleşmesi

Olayın iş kazası sayılmayı gerektiren koşullarda gerçekleştiği ve anılan sigorta kolundan gelir bağlanması yanında, sigortalının ödenmiş prim gün sayısının yeterli olması nedeniyle ayrıca uzun vadeli sigorta kollarından aylık bağlandığı, başka bir anlatımla 5510 sayılı Kanununun 21 ve 23'üncü maddeleri yanı sıra 39'uncu maddede yer alan koşulların da aynı olay çerçevesinde gerçekleştiği durumlarda, tazmin yükümlülüğü kapsamının nasıl belirleneceği tartışma konusu olabilecektir. Kurumun aynı olay nedeniyle birden fazla maddeye dayalı istem hakkının doğması hakların yarışması olarak nitelendirilmemekte, talep haklarının içerikleri aynı olmadığından birinin ifası diğerini ortadan

⁴ SGK, Sigortalılık İşlemleri Genelgesi (03/07/2015 Tarih ve 2015/19 Sayılı Genelge ile Değişik)

kaldırmamaktadır. Bu durumda yarışma değil toplanmadan (içtima) söz edilebilir. Kurumun yaptığı yardımlar aynı olay nedeniyle gerçekleşse de farklı amaca yönelik tahsil edilen primlerin oluşturduğu sigorta kollarından gerçekleşmektedir.⁵

Sigortalının ölümü nedeniyle hak sahiplerine hem ölüm geliri hem de ölüm aylığı bağlandığı durumlarda, olayda üçüncü bir kişinin kastı tespit edilmişse her iki dosyadan da peşin sermaye değeri hesabı yapılacaktır. Bir kişi için aynı anda 5510 sayılı Kanunun hem 21'inci hem de 39'uncu maddesi uygulanabilecektir.

Benzer şekilde, iş kazası geçiren veya meslek hastalığına yakalanan sigortalıların çalışma gücünü en az %10 oranında kaybetmesi sonucu sürekli iş göremezlik geliri bağlanmaktadır. Sigortalı, aynı olay nedeniyle, ödenmiş prim gün sayısı yeterli ise uzun vadeli sigorta kollarından da maluliyet aylığına hak kazanmış olabilir.

5510 sayılı Kanunun 39'uncu maddesinin uygulanabilmesi için üçüncü kişinin kastı nedeniyle olayın meydana gelmesi şartı gerekirken, 21'inci maddenin uygulanabilmesi için ise daha hafif sorumluluk koşulu olan kusur şartı aranmaktadır.

3.4- İşverenin 21 ve 76. Madde Kapsamında Sorumluluğu

SSGSS Kanunu'nun 21'inci maddesinin birinci fıkrasına iş kazası ve meslek hastalığı, işverenin kastı veya sigortalıların sağlığını koruma ve iş güvenliği mevzuatına aykırı bir hareketi sonucu meydana gelmişse, Kurumca sigortalıya veya hak sahiplerine bu Kanun gereğince yapılan veya ileride yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değeri toplamı, sigortalı veya hak sahiplerinin işverenden isteyebilecekleri tutarlarla sınırlı olmak üzere, Kurumca işverene ödettirilir. İşverenin sorumluluğunun tespitinde kaçınılmazlık ilkesi dikkate alınır. Tedavi masraflarının işverene rücu ise Kanun'un sistematığı gereği 76'ncı maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenmiştir. Maddeye göre, iş kazası ile meslek hastalığı, işverenin kastı veya genel sağlık sigortalısının iş sağlığını koruma ve iş güvenliği ile ilgili mevzuat hükümlerine aykırı hareketi sonucu olmuşsa, Kurumca yapılan sağlık hizmeti giderleri işverene tazmin ettirilir.

Rücu tazminat davalarına konu olan esas tutarın, sorumlu işveren ve üçüncü kişilere kusuru oranında belirlenmesi gerekmektedir. Nitekim, Kurum ikincil mevzuatta düzenlemesini bu çerçevede yaparak, rücu davalarına esas tutarın hesabında işveren ve üçüncü kişilerin, kusur oranları kadar sorumlu olacaklarını hüküm altına almıştır.⁶ Müteselsil sorumluluğa ilişkin hükümler saklı olup üçüncü kişilere rücu başlığı altında incelenecektir.

4- ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE RÜCU

4.1- Üçüncü Kişilerin 21. Madde Kapsamında Sorumluluğu

5510 sayılı Kanunun 21. maddesinin dördüncü fıkrasına göre; İş kazası, meslek hastalığı ve hastalık, üçüncü bir kişinin kusuru nedeniyle meydana gelmişse, sigortalıya ve hak sahiplerine yapılan veya ileride yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değerinin yarısı, zarara sebep olan üçüncü kişilere ve şayet kusuru varsa bunları çalıştıranlara rücu edilir.

⁵ Ercan Turan, 5510 Sayılı Yasa Kapsamında Rücu Tazminat Davaları, MESS, Sicil Dergisi, Eylül 2009, s.207.

⁶ İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortası Bakımından İşverenin, Üçüncü Kişilerin ve Sigortalıların Sorumluluğu İle Peşin Sermaye Değerlerinin Hesaplanmasıyla İlgili İşlemler Hakkında Tebliğ, R.G:28.9.2008- 27011

5510 sayılı Kanunda, iş kazası ve meslek hastalığı dışında kalan ve iş göremezliğine neden olan rahatsızlıklar, hastalık hali olarak kabul edilmiş ve 16'ncı madde ile, hastalık ve analık sigortasından sigortalıya hastalık veya analık hallerine bağlı olarak ortaya çıkan iş göremezlik süresince, günlük geçici iş göremezlik ödeneği verileceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla hastalık sigortası yönünden üçüncü kişilere 5510 sayılı Kanuna kapsamında yapılacak rücu işlemi sadece geçici iş göremezlik ödeneğini kapsamaktadır. 5510 sayılı Kanunun dördüncü fıkrası kapsamındaki sosyal sigorta yardımları, kısa vadeli sigorta kollarına ilişkin olup, genel sağlık sigortasına göre yapılan sosyal sigorta yardımlarını içermediği gibi, söz konusu fıkra sadece, 5510 sayılı Kanunun 4/1-a madde kapsamındaki sigortalılar için değil 4/1-b madde kapsamındaki sigortalılar yönünden de uygulama alanı bulmaktadır.

Kusuru nedeniyle sigortalının iş kazası geçirmesine veya hastalanmasına sebep olan bir kimseye karşı Kurumca rücu hakkının kullanılması için, öncelikle haksız fiile maruz kalan şahsın, Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bendi, 5'inci maddesinin (b) ve (g) bentleri, sosyal güvenlik destek primine tabi Kanun'un geçici 14'üncü maddesi kapsamında veya Ek- 5'inci maddesine göre çalışan sigortalı olması gerektiğinden, söz konusu fıkra hükmü, bunların dışında Kurumumuzdan sürekli iş göremezlik geliri alırken çalışmayanlar ile malullük veya aylıklı aylığı almakta olanlar ve bunların bakmakla yükümlü oldukları eş, çocuk, ana ve babalarını, hak sahibi olarak Kurum'dan gelir veya aylık alan eş, çocuk, ana ve babalar ile sigortalıların bakmakla yükümlü oldukları ana ve babalarını kapsamamaktadır.

Uygulamada, üçüncü kişilere karşı hastalık sigorta kolundan yürütülen rücu işlemi, adli vaka ve trafik kazası sonucu oluşmaktadır. Kurum'un 2014/20 sayılı Genelgesi ile adli vaka ve trafik kazası sonucu sorumluluğu tespit edilen üçüncü kişilere karşı rücu işlemlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar açıklanmıştır. Sigortalılara trafik kazası geçirmeleri nedeniyle Kurumca iş kazası ya da hastalık sigortası kolundan ödenen geçici iş göremezlik ödeneğinin kusur oranına tekabül eden kısmı, Kanun'un 21'inci maddesinin dördüncü fıkrası ve 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu gereğince kusurlu hareketi ile olaya sebebiyet veren üçüncü kişilerin mali mesuliyet sigortasını yapan sigorta şirketinden (poliçe limiti dâhilinde) tahsil edilmesi gerekmektedir.⁷ Rücu durumuna konu geçici iş göremezlik ödeneklerinin sırasıyla, sigorta şirketlerinden, ödenmemesi halinde Kurumun alacağı tahsilini sağlayabilmek amacıyla üçüncü kişilerden yazı ile talep etmektedir. Poliçe limiti dâhilinde ödenen ödenekler sigorta şirketinden tahsil edildiği takdirde sigorta şirketleri, güvence hesabı ve üçüncü kişiler aleyhine mükerrer herhangi bir rücu işlemi yapılmamakta, icra takibi ve dava açılmamaktadır. Talep edilen meblağın ödenmemesi halinde, Kurum, sigorta şirketleri ve sorulu üçüncü kişiler aleyhine icra ve dava takibi başlatmaktadır.

4.2- Üçüncü Kişilerin 76. Madde Kapsamında Sorumluluğu

5510 sayılı Kanunun 76'ncı maddesinin son fıkrasına göre; genel sağlık sigortalısına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere kastı veya suç sayılır bir hareketi veya ilgili kanunlarla verilmiş bir görevi yapmaması ya da ihmali nedeniyle Kurumun sağlık hizmeti sağlamasına veya bu kişilerin tedavi süresinin uzamasına sebep olduğu mahkeme kararıyla tespit edilen üçüncü kişilere, Kurumun yaptığı sağlık hizmeti giderleri tazmin ettirilir.

⁷ SGK, 25/07/2014 Tarihli ve 2014/20 sayılı Genelge

Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin, rücu tazminat istemine ilişkin kararında, 76'ncı maddenin son fıkrasında yer alan "mahkeme kararı" ibaresinden anlaşılması gerekenin, rücu davasına bakan mahkemenin vermiş olduğu karar olduğunu, davaya bakan mahkemenin genel sağlık sigortalısına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere kastı veya suç sayılır bir hareketi veya ilgili kanunlarla verilmiş bir görevi yapmaması ya da ihmali nedeniyle Kurumun sağlık hizmeti sağlamasına veya bu kişilerin tedavi süresinin uzamasına sebep olduğu mahkeme kararıyla tespit edilen üçüncü kişiler bulunduğunun anlaşılması gerektiği belirtilmiştir.⁸ Zararın doğmuş olması Kurumun rücu hakkının oluştuğuna delalet değildir. Bu zararın, üçüncü kişilerin genel sağlık sigortalısına ve bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilere kastı veya suç sayılır bir hareketi veya ilgili kanunlarla verilmiş bir görevi yapmaması ya da ihmali nedeniyle ortaya çıkması gerekmekte ve daha da önemlisi Yargıtayca da benimsendiği üzere, bu durumların, davaya bakan mahkemece saptanması gerekmektedir. Olaya ilişkin hukuk ya da ceza mahkemelerinde açılmış bir dava olmaması, Kanun'un 76'ncı maddesinde yer alan kasıt, kusur, suç sayılır hareketin oluşmadığı anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla Kurumun meydana gelen olay neticesinde üçüncü kişilerden tedavi masraflarını rücusunu yapabilmesi ve tahsil edebilmesi için ayrıca dava açabilmektedir.

Buna göre,

- Kuruma intikal eden savcılık raporlarında, soruşturmaya sebep olan atılı suçun şüpheli tarafından gerçekleştirildiğinin savcılık kararında sabit görüldüğü ve Kanun'un 76'ncı maddesindeki sorumluluk hallerinin oluştuğunun tespit edildiği, ancak Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 172 ve devamı maddelerine istinaden kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği hallerde, olaya ait dosya, Kurumun tedavi masraflarına ait alacağının rücu edilebilmesi amacıyla zarar verdiği iddia edilen kişi aleyhine dava açılıp açılmayacağının tespiti için sosyal güvenlik il müdürlükleri hukuk servislerine intikal ettirilmekte,
- Atılı suçu o kişinin gerçekleştirdiğine ve Kanun'un 76'ncı maddesindeki sorumluluk hallerinin oluştuğuna dair savcılık kararında belirleyici, açık bir ifade yoksa ve Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 172 ve devamı maddelerine istinaden kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş ise olay ait dosya yine zarar verdiği iddia edilen kişi aleyhine dava açılıp açılmayacağının tespiti için sosyal güvenlik il müdürlükleri hukuk servislerine intikal ettirilmektedir.

5- BİRDEN FAZLA ZARAR VERENİN VARLIĞI HALİNDE ZİNCİRLEME SORUMLULUK

Kanun'un 21 ya da 76'ncı maddesine istinaden yapılacak rücu işlemlerinde, genel sağlık sigortalısına ya da bakmakla yükümlü olduğu kişilere zarar veren birden çok üçüncü kişi olması ve zarar veren kişilerin kusur oranlarının belirtilmemesi durumunda, Kurum alacağının tamamının ayrı ayrı müştereken ve müteselsilen sorumluluk prensibine göre, sorumlu üçüncü kişilerden talep edilmesi gerekmektedir.

Yargıtay 10. Hukuk dairesi, yerel mahkemenin, davalının gerçekleştirdiği nedeniyle yalnızca kendisine yüklenen kusur oranına karşılık gelen tutarla sınırlı olarak sorumluluğunun bulunduğu gerekçesiyle ve Kuruma ödenen miktarla bu zararın karşılanmış olması dikkate alınarak hüküm kurulmasını usul ve yasaya aykırı bularak bozulmasına karar vermiş, yerel mahkeme bu kararında direnmiştir.

⁸ Yarg.10.HD., E. 2011/3095, K. 2012/7340, T. 30.12.2010.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ise, davacı Kurumun ödediği tedavi giderlerinin tamamını, gerek Borçlar Kanunu'ndaki haksız fiil kuralları, gerekse 506 sayılı Yasanın 39'uncu maddesi gereğince kanundan dolayı davalı ve olaya karışan kişilerin tamamından rücu isteyebileceği; zararın oluşumunda davacı Kurumun hiçbir kusuru bulunmadığı gerekçesiyle, ödenen giderimin tümünden davalının sorumlu olduğu kabul edileceği kararına vararak, yerel mahkemenin kararında direnmesini usul ve yasaya aykırı bulmuştur.⁹

6- SONUÇ

Türkiye'de işverenin ve üçüncü kişilerin sorumluluğunda, AB ülkelerinden farklı olarak, kasit, kusur, ihmal, suç sayılır hareket gibi sorumluluk türlerinin birçoğu kanunen kapsama alınmıştır. Sorumluluğu saptanan işveren ve üçüncü kişilerin, sigortalının iş kazası geçirmesine meslek hastalığına yakalanmasına ya da hastalanmasına neden olmaları halinde tazmin sorumluluğu doğmaktadır. Üçüncü kişilere tazmin, haksız fiil hükümleri gereği borçlar hukuku ilkelerine göre yapılmaktadır. Sorumluluk kapsamının geniş olması, ülkemizde yaşanan trafik kazası ve adli vaka olaylarının çokluğu sebebiyle, Sosyal Güvenlik Kurumunun, Kanun'un 21, 23, 39 ve 76'ncı maddelerine istinaden sorumlu üçüncü kişi ve işverenlere karşı yürütmekte olduğu rücu işlemi, Kurumun önemli görevleri arasında yer almaktadır. Uygulamanın sorunsuz yürütülmesi Kurumun kanunen hak etmiş olduğu gelirlerin tahsil edilmesine önemli katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- GÜZEL, A., OKUR, A. R., CANIKLIOĞLU, N. *Sosyal Güvenlik Hukuku*, Beta Yayınları, 13. Bası, İstanbul, 2010 (Sosyal Güvenlik Hukuku).
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu R.G: 16.6.2006-26200
- Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği, R.G:12.05.2010- 27579.
- SGK, 2013/11 Sayılı Genelge
- SGK, 25/07/2014 Tarihli ve 2014/20 sayılı Genelge
- Sosyal Güvenlik Kurumu, İş Kazası Ve Meslek Hastalığı Sigortası Bakımından İşverenin, Üçüncü Kişilerin Ve Sigortalıların Sorumluluğu İle Peşin Sermaye Değerlerinin Hesaplanmasıyla İlgili İşlemler Hakkında Tebliğ, R.G:28.9.2008- 27011.
- Yargıtay 10 uncu Hukuk Dairesi'nin, 30.12.2010 Tarihli, 2011/3095 Esas ve 2012/7340 Karar Sayılı Kararı
- Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun, 10.09.2013 Tarihli, 2012/23160 Esas ve 2013/15851 Karar Sayılı Kararı.

⁹ YHGK, E.2012/23160, K.2013/15851, T.10.09.2013